

Hướng dẫn giải và trả lời câu hỏi trong bài Buổi học cuối cùng lớp 7 trang 21 Tập 1 bộ sách Cánh diều chính xác nhất, mời các em học sinh và phụ huynh tham khảo.

Soạn Ngữ văn lớp 7 Bài: Buổi học cuối cùng trang 21 (Cánh diều)

1. Chuẩn bị

Yêu cầu (trang 21 SGK Ngữ văn lớp 7 Tập 1):

- Đọc trước truyện “Buổi học cuối cùng”, tìm hiểu thêm thông tin về nhà văn An-phông-xơ Đô-đê.
- Đọc nội dung sau để hiểu bối cảnh của câu chuyện.

Trả lời:

- Nhà văn An-phông-xơ Đô-đê (13/5/1840 – 16/12/1897) là một nhà văn Pháp và là tác giả của nhiều tập truyện ngắn nổi tiếng. Ông sinh ra ở miền Nam nước Pháp. Khi hôn nhân của bố mẹ đổ vỡ, ông theo chân cha đến Paris và được nhận vào làm ký giả cho tờ Figaro vào năm 12 tuổi.

Ông bắt đầu viết văn từ năm 14 tuổi, đến năm 18 tuổi Alphonse ra thi tập "Những Người Đàn Bà Đang Yêu" và được đón nhận ngay. Độc giả Pháp đặc biệt yêu mến ông qua các tiểu thuyết "Thằng Nhóc Con". Sau đó là tập thi tuyển "Những Lá Thư viết từ cối xay gió", bao gồm các bài thơ đề tặng cho Marie Rieu xuất bản năm 1866. Ông đạt đến danh vọng trong làng văn chương Pháp qua giải thưởng Văn chương Pháp với quyển "Fromont Cháu Trẻ và Cọ Riler" (1874). Đối với các phê bình gia thì trường thiên tiểu thuyết "Tartarin vùng Tarascon" (1872) gồm ba quyển là tác phẩm quan trọng và đặc sắc nhất của Alphonse Daudet.

Những năm sau ông viết nhiều tiểu thuyết cũng thành công không kém, qua các đề tài xã hội của một nước Pháp dân chủ thay thế cho chế độ quân chủ. Đó là các tác phẩm "Những Vị Vua Lưu Vong", và "Le Nabab", mô tả những nhà triệu phú mới của thế hệ.

- Bối cảnh của truyện là thời kì sau chiến tranh, hai vùng An-dát và Lo-ren của Pháp bị nhập vào nước Phổ. Các trường học ở hai vùng này bị bắt bỏ tiếng Pháp, chuyển sang học tiếng Đức. Bối cảnh riêng của câu chuyện là quang cảnh và diễn biến của buổi học tiếng Pháp cuối cùng.

2. Đọc hiểu

* Nội dung chính:

- Văn bản “Buổi học cuối cùng” mang đến cho người đọc những suy nghĩ hồn nhiên và tâm sự còn ngây thơ nhưng vô cùng xúc động của một chú bé vùng An-dát. Diễn biến trong buổi học cuối cùng đã để lại những dấu ấn sâu đậm trong lòng người đọc.

* Trả lời câu hỏi giữa bài:

Câu 1 (trang 21 SGK Ngữ văn lớp 7 Tập 1): Chú ý người kể ngôi thứ nhất và tác dụng của ngôi kể này.

Trả lời:

- Ngôi kể thứ nhất: nhân vật Phrăng xưng tôi kể về buổi học cuối cùng tiếng Pháp của thầy Ha-men.

- Tác dụng của ngôi kể thứ nhất: giúp câu chuyện trở nên chân thực hơn, giàu sự tin tưởng hơn, nhân vật Phrăng bộc lộ tâm trạng, tình cảm dễ dàng hơn và người đọc hiểu rõ về nhân vật Phrăng hơn.

Câu 2 (trang 22 SGK Ngữ văn lớp 7 Tập 1): Từ sự khác thường của buổi học, dự đoán về sự kiện xảy ra.

Trả lời:

- Những điều khác thường trong buổi học cuối cùng:

+ Khi tới trường, không khí trường học khác lạ đã tác động mạnh đến tâm hồn nhạy cảm của Phrăng “tiếng ông ào như chợ vỡ vang ra tận ngoài phố...” đã thay bằng sự vắng lặng đến phát sợ, ai nấy đều đã yên trong vị trí.

+ Khi Phrăng đi học muộn nhưng thầy Ha-men lại rất ân cần thay vì giận dữ “Phrăng , vào chỗ nhanh lên con, lớp học sắp bắt đầu mà không có con”

- Dự đoán các sự kiện xảy ra:

+ Thầy sẽ nhắc nhở lớp về tiết học cuối cùng.

+ Thầy sẽ tiến hành bài dạy cuối cùng.

+ Thầy chia tay các học trò của mình.

+ Học trò chia tay thầy.

Câu 3 (trang 22 SGK Ngữ văn lớp 7 Tập 1): Chú ý không khí lớp học, cách ăn mặc và thái độ khác thường của thầy Ha-men.

Trả lời:

- **Không khí lớp học:** *có cái gì đó khác thường và trang trọng; cuối lớp dân làng ngồi lặng lẽ như chúng tôi...ai nấy đều buồn rầu*

- **Cách ăn mặc** của thầy Ha-men: *thầy mặc áo sơ-đanh-gót màu xanh lục, diềm lá sen gấp nếp mịn, cái mũ tròn bằng lụa đen*

- **Thái độ khác thường** của thầy Ha-men: thay vì giận dữ như mọi ngày thì thầy ân cần, nhẹ nhàng “*Phrăng vào chỗ nhanh lên con*”, “*các con ơi...mong các con hết sức chú ý*”.

Câu 4 (trang 23 SGK Ngữ văn lớp 7 Tập 1): Chú ý sự đối lập trong cảm nhận của Phrăng về những cuốn sách.

Trả lời:

- Sự đối lập trong cảm nhận của Phrăng về những cuốn sách:

+ Ban đầu còn *thấy chán ngán đến thế, mang nặng đến thế.*

+ Giờ đây *dường như những người bạn cố tri mà tôi sẽ rất đau lòng phải giã từ.*

Câu 5 (trang 23 SGK Ngữ văn lớp 7 Tập 1): Tại sao thầy Ha-men lại nói: “...con bị trừng phạt thế là đủ rồi...”

Trả lời:

- Thầy Ha-men lại nói: “...con bị trừng phạt thế là đủ rồi...” là bởi vì:

+ Trước đây khi dạy học thì thầy Ha-men hay phạt, vụt thước kẻ để bắt các học trò học bài trong đó có Phrăng.

+ Dường như thầy đọc được suy nghĩ của Phrăng: là mong muốn *đọc được trót lọt cái quy tắc về phân từ hay ho ấy, đọc to rõ ràng không phạm một lỗi nào thì dù có phải đánh đổi gì cũng cam*. Có nghĩa là Phrăng đang hối hận, nuối tiếc vì không học hành tử tế để giờ đây không đọc được thứ tiếng bản địa của mình.

Câu 6 (trang 24 SGK Ngữ văn lớp 7 Tập 1): Em có suy nghĩ gì về những dòng chữ in đậm: “**khi một dân tộc rơi vào vòng nô lệ, chừng nào họ vẫn giữ vững được tiếng nói của mình thì chẳng khác gì nắm được chìa khóa chốn lao tù**”.

Trả lời:

- Câu nói của thầy Ha-men “... *khi một dân tộc rơi vào vòng nô lệ chừng nào họ vẫn giữ vững tiếng nói của mình thì chẳng khác gì nắm được chìa khóa của chốn lao tù*...”. Câu nói này chính là **chân lí** của cả câu chuyện. Nó **khẳng định và làm nổi bật giá trị thiêng liêng, sức mạnh to lớn của tiếng nói dân tộc** trong cuộc đấu tranh giành độc lập, tự do, thoát khỏi vòng nô lệ. Tiếng nói của dân tộc được **hình thành và vun đắp bằng sự sáng tạo** của bao thế hệ qua hàng ngàn năm, là **thứ tài sản vô cùng quý báu** của mỗi dân tộc. Vì vậy phải biết **yêu quý, giữ gìn và học tập** để nắm vững tiếng nói của dân tộc mình, nhất là khi đất nước rơi vào vòng nô lệ....

Câu 7 (trang 24 SGK Ngữ văn lớp 7 Tập 1): Cậu bé Phrăng băn khoăn điều gì về những con chim bồ câu trên mái nhà trường?

Trả lời:

- Điều băn khoăn của Phrăng “Liệu người ta có bắt cả chúng nó cũng phải hát bằng tiếng Đức không nhỉ?” tưởng chừng như là ngây ngô nhưng ẩn sâu trong đó biết bao điều thú vị. Trong phút giây cuối cùng của buổi học dường như chú hiểu được sự yêu tổ quốc yêu quê mẹ như thế nào. Những con chim bồ câu thể hiện cho sự hòa bình, sự tự do chúng hát với những âm thanh/ tiếng riêng của chúng. Nhưng câu hỏi của chú bé làm chúng ta như sững lại. Chú hỏi như vậy như thể

những con chim bồ câu kia cũng biết tiếng Pháp vậy. Điều đó đã thể hiện được tình yêu nước của chú. Chú yêu tiếng nói của mình. Chú thấy thương và thắc mắc ko biết những con chim bồ câu của nước Pháp kia có phải hót bằng tiếng Đức không nữa. Đó chính là sự yêu nước yêu tiếng Pháp mà bấy lâu nay mới dâng chào của chú bé.

Câu 8 (trang 25 SGK Ngữ văn lớp 7 Tập 1): Chú ý hình dáng, vẻ mặt của thầy Ha-men khi viết dòng chữ cuối cùng ở phần 5.

Trả lời:

Khi viết dòng chữ cuối cùng **NUỚC PHÁP MUÔN NĂM** thầy Ha-men có dáng vẻ và nét mặt:

- **Hình dáng:** đứng trên bục, cầm hòn phấn và dẫn mạnh hết sức... thầy đứng đó đầu dựa vào tường gơ tay ra hiệu “Kết thúc rồi...đi đi thôi!”

- **Nét mặt:** tái nhợt, không nói hết câu.

*** Trả lời câu hỏi cuối bài:**

Câu 1 (trang 26 SGK Ngữ văn lớp 7 Tập 1): Em hiểu thế nào về nhan đề Buổi học cuối cùng? Người kể lại câu chuyện là ai? Chỉ ra tác dụng của ngôi kể này.

Trả lời:

- Nhan đề **Buổi học cuối cùng:**

+ Lớp nghĩa đen: Hôm nay là buổi cuối cùng thầy trò Ha-men được học tiếng Pháp.

+ Lớp nghĩa bóng: Truyện nói đến một nỗi đau, từ ngày mai, lũ trẻ phải học tiếng của quân xâm lược. Đây là buổi học cuối cùng chúng được tắm trong tình yêu của tiếng mẹ đẻ, được sống trong môi trường văn hóa của dân tộc mình.

- Người kể lại câu chuyện là cậu bé Phrăng- xưng tôi.

- Ngôi kể thứ nhất- cậu bé Phrăng xưng tôi có tác dụng giúp câu chuyện trở nên chân thực hơn, giàu sự tin tưởng hơn, nhân vật Phrăng bộc lộ tâm trạng, tình cảm dễ dàng hơn và người đọc hiểu rõ về nhân vật Phrăng hơn.

Câu 2 (trang 26 SGK Ngữ văn lớp 7 Tập 1): Đặc điểm tính cách nhân vật thầy Ha-men được nhà văn khắc họa từ những phương diện nào? Hãy nêu ra một số biểu hiện cụ thể trong văn bản.

Trả lời:

- Đặc điểm tính cách nhân vật thầy Ha-men được nhà văn khắc họa từ những phương diện: hình dáng/ ăn mặc, nét mặt, lời nói, hành động.

- Biểu hiện cụ thể:

+ **Lời nói/ thái độ:** thay vì giận dữ như mọi ngày thì thầy ân cần, nhẹ nhàng “ *Phrăng vào chỗ nhanh lên con*”, “*các con ơi...mong các con hết sức chú ý*”.

+ **Hành động:** *đọc bài cho học sinh, kiên nhẫn giảng giải; chuẩn bị mẫu viết mới viết bằng chữ rông...*

+ **Hình dáng/ ăn mặc:** *thầy mặc áo sơ-đanh-gót màu xanh lục, diềm lá sen gấp nếp mịn, cái mũ tròn bằng lụa đen; thầy đứng trên bục, cầm hòn phấn và dằn mạnh hết sức... thầy đứng đó đầu dựa vào tường giơ tay ra hiệu “Kết thúc rồi...đi đi thôi!”*

+ **Nét mặt:** *tái nhợt, không nói hết câu.*

Câu 3 (trang 26 SGK Ngữ văn lớp 7 Tập 1): Phân tích một số chi tiết cụ thể (suy nghĩ, cách nhìn nhận về thầy Ha-men và thái độ đối với việc học tiếng Pháp) để làm rõ diễn biến tâm trạng của nhân vật “tôi” trong “buổi học cuối cùng”.

Trả lời:

- Diễn biến tâm trạng của nhân vật “tôi” trong Buổi học cuối cùng” được thể hiện:

+ Suy nghĩ:

* Cái đầu rỗng tuếch của em trước đó không có chỗ cho những cuốn sách, giờ đây những cuốn sách trở nên thân thiết như người bạn cố tri.

* Nếu được chuộc lỗi dù chỉ một lần, một lần tỏ ra không phụ công thầy giáo là “đọc thật to, thật đõng dạc, không phạm một lỗi nào” cái quy tắc về phân từ khi thầy gọi đến thì dù “có phải đánh đổi gì cũng cam”

+ Cách nhìn nhận thầy Ha-men:

* Cách ăn mặc của thầy: long trọng, trang nghiêm đến mức thầy phải mặc áo ro-đanh-gót, đội mũ tròn bằng lụa đen thêu (thường chỉ dùng vào những hôm có thanh tra hoặc phát phần thưởng).

* Bài giảng của thầy hôm nay khúc chiết, trong sáng (kể cả môn ngữ pháp rắc rối), như rót vào tai học trò, biến cái khó thành cái dễ một cách đáng ngạc nhiên.

* Người thầy “muốn truyền thụ toàn bộ tri thức của mình, muốn đưa ngay một lúc tri thức ấy vào đầu óc chúng tôi”.

* Đồ dùng dạy học được thầy chuẩn bị kĩ càng: những tờ mẫu mới tinh, những con chữ viết bằng chữ “rông” của thầy thật đẹp.

+ Thái độ học tiếng Pháp:

* Chuẩn bị buổi học thì có ý định trốn đi chơi.

* Khi nghe thầy nói buổi học cuối cùng được học tiếng Pháp thì Phrăng có phần ăn năn hối lỗi, phải dừng lại một môn học chỉ “mới biết viết tập toạng”...

* Trong giờ ngữ pháp hôm nay, chính Phrăng đã kinh ngạc thấy mình sao lại hiểu nhanh đến thế.

Câu 4 (trang 26 SGK Ngữ văn lớp 7 Tập 1): Đọc phần 5 của văn bản “Buổi học cuối cùng” liệt kê các chi tiết miêu tả thầy Ha-men (về hành động, ngôn ngữ, ngoại hình). Các chi tiết này đã giúp tác giả khắc hoạ được tâm trạng gì của thầy Ha-men?

Trả lời:

Các chi tiết miêu tả thầy Ha-men:

- Hành động: “*cầm một hòn phấn và dằn mạnh hết sức, thầy cố viết thật to: NƯỚC PHÁP MUÔN NĂM!*” và “*đầu dựa vào tường*”, “*chẳng nói*”, “*chỉ "giơ tay ra hiệu"*”, ...

- Ngôn ngữ: “*nghe ngào, không nói được hết câu*”.

- Ngoại hình: “*người tái nhợt*”.

Các chi tiết này khắc hoạ thành công thầy Ha-men là người rất mực trân trọng buổi học cuối cùng. Mỗi một hành động và lời nói của thầy Ha-men chứa đựng sự đau xót nhưng cũng làm nổi bật lên vai trò, ý nghĩa cùng giá trị thiêng liêng của tiếng mẹ đẻ đối với việc bảo vệ chủ quyền dân tộc. Dòng chữ cuối cùng “NƯỚC PHÁP MUÔN NĂM” của thầy là tâm nguyện thay cho lời từ biệt, là tiếng nói sâu lắng tha thiết từ trái tim của một người yêu nước, yêu tha thiết tiếng mẹ đẻ.

Câu 5 (trang 26 SGK Ngữ văn lớp 7 Tập 1): Câu chuyện đã gợi lên trong em những suy nghĩ và tình cảm như thế nào? Em rút ra bài học gì cho bản thân sau khi học xong truyện?

Trả lời:

- Buổi học cuối cùng là một câu chuyện tự nhiên, chân thực và cảm động, chứa đựng ý nghĩa thật sâu xa. Có thể coi truyện ngắn này là bài ca về lòng yêu nước không chỉ của dân tộc Pháp mà là của chung các dân tộc trên toàn thế giới. Câu chuyện đã góp phần xây dựng, bồi dưỡng lòng yêu nước cho người đọc. Thông qua *Buổi học cuối cùng*, mỗi người trong chúng ta ít nhiều đều tự ý thức bản thân phải giữ gìn tiếng mẹ đẻ, chịu khó học hỏi phát triển tiếng Việt vươn cao vươn xa ra thế giới. Yêu tiếng mẹ đẻ chính là yêu nước, phát triển tiếng mẹ đẻ chính là phát triển đất nước.

Câu 6 (trang 26 SGK Ngữ văn lớp 7 Tập 1): Trong truyện “Buổi học cuối cùng”, em thích nhất nhân vật hoặc chi tiết, hình ảnh nào? Hãy viết một đoạn văn (khoảng 6-8 dòng) giải thích lí do vì sao em thích.

Trả lời:

- Trong truyện “Buổi học cuối cùng”, em thích nhất hình ảnh thầy giáo Ha-men “*cầm một hòn phấn và dẫn mạnh hết sức, thầy cố viết thật to: NƯỚC PHÁP MUÔN NĂM!*” và “*đầu dựa vào tường*”, “*chẳng nói*”, chỉ “*giơ tay ra hiệu*”. Em thích nhất hình ảnh này là bởi:

+ Đây là một hình ảnh đem lại nhiều sức gợi, ám ảnh trong em: đó là một người thầy tâm huyết, kết thúc rồi nhưng vẫn còn cố gắng “dẫn mạnh hết sức” thể hiện lòng yêu tiếng mẹ đẻ, yêu nước tha thiết; một người thầy đau khổ và có phần bất lực. Trong phút giây cuối cùng, thầy không nói thành lời mà đầu dựa vào tường “giơ tay ra hiệu”.

+ Hình ảnh thầy Ha-men thôi thúc trong em lòng yêu tiếng Việt, quý trọng các giờ học trên lớp cùng các thầy cô giáo và bồi dưỡng lòng yêu nước; thôi thúc em cố gắng học tập thật tốt, vươn cao vươn xa cùng bạn bè năm châu.